

Posudek
na diplomovou práci Lenky Staňkové

BIOLOGIE ČLOVĚKA PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V UČEBNÍCH ÚLOHÁCH

Předložená diplomová práce má rozsah 110 stran a 33 stran příloh. Práce je členěna do části teoretické, kam spadají teoretická východiska práce, části analytické, kam spadá obsahová analýza Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a vybraných pracovních sešitů pro výuku Biologie se zaměřením na problematiku biologie člověka a části empirické, ve které autorka ověřuje vlastní vytvořený sešit učebních úloh na vzorku žáků základních škol, analyzuje získaná data a následně upravuje úlohy ve vlastním sešitě učebních úloh. V seznamu literatury uvádí autorka 31 literárních zdrojů, převážně českých titulů.

Podstatou diplomové práce je vytvoření sady učebních úloh pro výuku biologie uspořádaných do pracovního sešitu se zaměřením na problematiku biologie člověka. A to ve vztahu k aktuálně zaváděným kurikulárním dokumentům, zejména pak Rámcovému vzdělávacímu programu pro základní vzdělávání.

Autorka si v práci stanovila řadu dílčích cílů, jednalo se zejména o:

- zpracování teoretických východisek práce
- obsahovou analýzu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) z hlediska začlenění problematiky biologie člověka
- analýzu současných pracovních sešitů z hlediska vytyčeného tématu
- vytvoření pilotní verze učebních úloh uspořádaných do pracovního sešitu
- ověření (pilotáž) těchto úloh
- analýzu získaných dat a následnou úpravu úloh v pracovním sešitě.

Rozsah těchto cílů je z hlediska diplomové práce značný. Autorce práce se bohužel nepodařilo tyto cíle přehledně provázat.

V teoretických východiscích práce lze vyzvednout zejména přehledné zpracování problematiky učebních úloh. Do teoretických východisek práce dále autorka zařazuje analýzu RVP ZV z hlediska zařazování témat souvisejících s biologií člověka. Subtilní úvod bohužel neumožňuje zcela pochopit kritéria, podle kterých autorka vybírá ty očekávané výstupy, učivo a tematické okruhy průřezových témat z RVP ZV, která souvisejí s problematikou biologie člověka. Pokud se nejedná o tak explicitní vyjádření, jaké představuje například očekávaný výstup oboru Biologie: *určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánových soustav lidského těla*, lze se jen dohadovat, proč autorka práce daný výstup (učivo, téma) vybrala. Příkladem této nejasnosti může být očekávaný výstup vzdělávacího oboru Chemie: *zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi*. Otázka také je, zda by tato kapitola neměla být zařazena, podobně jako analýza pracovních sešitů pro výuku biologie, spíše do analytické části práce (v práci části Metodika).

Analýza publikací autorů, která byla zcela jistě velmi časově náročná, je přehledně zpracována do tabulek, které uvádějí řadu podstatných informací o daných publikacích. Podobně jako analýza RVP ZV však obsahuje tato kapitola pouze subtilní úvod, který nevysvětluje jednotlivá kritéria analýzy dostatečně pregnantně. Z kapitoly tak zcela jasně nevyplývá, jak byly odlišovány úlohy pro vyšší a nižší kognitivní procesy z hlediska výkonů žáků, nebo jak přesně byla v pracovních sešitech posuzována integrace průřezových témat a dalších vzdělávacích oborů.

Vlastní učební úlohy jsou zpracovány atraktivní grafickou formou, jsou přehledné a zabývají se tématy, která integrují problematiku biologie, výchovy ke zdraví, environmentální výchovy, chemie a dalších oborů. Umožňují tak žákům uplatňovat tolik žádaný holistický

přístup k řešení problémů, kdy musí propojit poznatky získané v rámci různých předmětů a zároveň uplatňovat poznatky (pozorování) získané mimo školu. Učební úlohy nepokrývají sice všechna vytipovaná témata biologie člověka, což však není na závadu. Možná by ale proto bylo zajímavé uvést každou úlohu konkrétním výstupem/ učivem/ tematickým okruhem průřezového tématu, který autorka pro danou úlohu zvolila. Vzniklo by tak i logické propojení mezi obsahovou analýzou RVP ZV a úlohami.

Vyhodnocení úloh reflektující přístup mezinárodního výzkumu PISA je pochopitelné a přehledně zpracované. Upravené úlohy potom neztrácejí nic ani na srozumitelnosti ani na atraktivním grafickém zpracování.

Z formálního hlediska lze autorce vytknout některé drobnosti. V úvodu uvádí výzkum PISA malými písmeny (Pisa), některé věty, zvláště u úloh mají hovorový nádech. V přehledu literatury nejsou citace jednotné, např. uvádí-li kolektiv autorů.

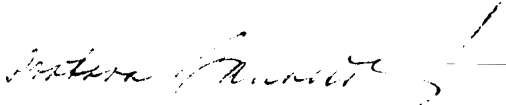
Závěrem lze konstatovat, že autorka se v diplomové práci věnovala důležitému tématu v oblasti didaktiky biologie s přímým dopadem do vyučovací praxe. Vyzdvihnout je třeba na práci zejména vypracování velkého množství úloh zabývajících se tématem biologie člověka. Přestože jsou v práci některé nedostatky, zejména v subtilních úvodech analýzy RVP ZV a pracovních sešitů vybraných autorů, které poněkud komplikují pochopení výběru kritérií analýzy, lze diplomovou práci považovat za vhodnou pro obhájení.

Vzhledem k určitým nedostatkům v diplomové práci navrhuji Lence Staňkové známku „**velmi dobře**“.

Navrhuji, aby při obhajobě byly zodpovězeny následující otázky:

1. Jaká kritéria byla zvolena pro výběr témat souvisejících s tématy biologie člověka v RVP ZV? Zaměřte se zejména na výstupy/ učivo/ tematické okruhy průřezových témat, ve kterých není explicitně vyjádřeno propojení s vybraným tématem (viz obsah posudku).
2. Jak byste přiblížila přesně kritéria, podle kterých byly posuzovány pracovní sešity pro výuku biologie? Zaměřte se zejména na fakt, jak byly odlišovány nižší a vyšší úrovně kognitivních výkonů žáka a jak přesně byla sledována integrace dalších vzdělávacích oborů.

Praha 24. 5. 2009

Mgr. Svatava Janoušková, Ph.D.
Centrum pro otázky životního prostředí UK